Кæд цæфæй нæ мæлис...

Кæд цæфæй нæ мæлис...

Дигорæ №3, 2006

paragraph 1.

1.1. **Куд** **зонæн** , **уотемæй** **æрæги**
куд зон -æн уотемæй æрæги
how/specifically know,can PRS.1PL/SUBJ.1PL/INF2/NMLZ in.this.way recently

Мæздæги **райони** **адтæй** **æмбурд**
Мæздæг -и район -и адтæй æмбурд
Mozdok GEN/INESS area GEN/INESS be.PST.3SG meeting

цæрæнуæттæ-коммуналон **хæдзарæдти**
цæрæнуæт -т -æ - коммунал -он хæдзар -æд -т -и
housing,habitat,mansion PL NOM communal ADJ house SUF PL GEN/INESS

кусти **ахсгиагдæр**
куст -и ахсгиаг -дæр
work.PART.PST/work,job GEN/INESS best/necessary/important COMPAR/FOC

фарстати **фæдбæл** .
фарста -т -и фæд -бæл
question PL GEN/INESS trace SUPER

1.2. **Архайдта**
архайд -т -а
act,try,endeavour TR PST.TR.3SG

си **нæ**
си нæ
3SG.ENCL.INESS/3PL.ENCL.INESS/3SG.ENCL.ABL/3PL.ENCL.ABL NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL

республики **Сæргълæууæг** **Мамсурати** **Таймораз** **дæр** .
республик -и сæргълæууæг Мамсура -т -и Таймораз дæр
republic GEN/INESS chief Mamsurov PL GEN/INESS Taymuraz FOC

1.3. **Е** **уæхæн** **гъуди** **загъта** **æ**
е уæхæн гъуди загът -а æ
3SG/POSS.3SG such thought say PST.TR.3SG POSS.3SG/3SG.ENCL.GEN

радзубандий : « **Энергидæттæг** **организацитæ**
ра- дзубанди -й энерги дæтт -æг организаци -т -æ
PREF speech GEN/INESS energy give PART.PRS organization PL NOM

сæ **товарбæл** **агорунцæ** **æхца** , **еудадзуг**
сæ товар -бæл агор -унцæ æхца еудадзуг
POSS.3PL/3PL.ENCL.GEN goods SUPER look.for/try.to.obtain/demand PRS.3PL money constant

гъаст **кæнунцæ** , **адæм** **нæ** **федунцæ** , **зæгъгæ** .
гъаст кæн -унцæ адæм нæ фед -унцæ зæгъ -гæ
complaint do PRS.3PL people NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL pay PRS.3PL say CONV

1.4. **Ма е , æвæдзи , раст æй , газ ,**
ма е æвæдзи раст æй газ
NEG/also/and/but/for/that 3SG/POSS.3SG obvious truth/straight be.PRS.3SG gas
электрон тухæ æма иннæ уæхæн
электрон тух -æ æма инн -æ уæхæн
electron,electronic, electric strength,power/energy,power NOM and/but/for/that other NOM such
хабæрттæ дæр , куд алли товар , уотæ лæвар
хабæр -тт -æ дæр куд алли товар уотæ лæвар
event,affair PL NOM FOC how/specifically every goods so present/free.of.charge
неке дæдтуй .
неке дæдт -уй
no.one.NOM/no.one.GEN give PRS.3SG
1.5. **Фал , цума , ци æхца сæбæл федунцæ**
фал цума ци æхца сæбæл фед -унцæ
however as.if what money 3PL.ENCL.SUPER pay PRS.3PL
фæлхасгæнгутæ , уойбæрцæ ба сæмæ
фæлхас -гæн -гу -т -æ уойбæрцæ ба сæмæ
expenses,consumption do.PRS PART.PRS PL NOM this.much,this.many CONTR 3PL.ENCL.ALL
æздæхуй , еци устур хæрзти фагæ есунцæ
æздæх -уй еци устур хæрз -т -и фагæ ес -унцæ
turn/return PRS.3SG that big expenditure PL GEN/INESS enough take/get PRS.3PL
коммуналон лæггæдтæ ?
коммунал -он лæггæд -т -æ
communal ADJ service PL NOM
1.6. **Зæгъæн , 10 - 15 анзей дæргъи**
зæгъ -æн - анз -ей дæргъ -и
say PRS.1PL/SUBJ.1PL/INF2/NMLZ year GEN.PRN length GEN/INESS
ихæстæ дарунцæ , зæгъгæ , ци
ихæс -т -æ дар -унцæ зæгъ -гæ ци
duty,task,debt PL NOM have,keep/be.obliged/be.considered PRS.3PL say CONV what
электрон тухæ кенæ газ дæттæг
электрон тух -æ кенæ газ дæтт -æг
electron,electronic, electric strength,power/energy,power NOM or gas give PART.PRS
организацитæ фæдздзорунцæ , уони цæмæннæ
организаци -т -æ фæдз- дзор -унцæ уони цæмæннæ
organization PL NOM PREF speak PRS.3PL they.GEN/POSS.3PL why.not
æнгъезуй еу хатт закъони
æнгъез -уй еу хатт закъон -и
ferment/ought.to,should/may PRS.3SG ITER/one character/time law GEN/INESS
бундорбæл бафæрсун - ка , кæмæн æма цæй
бундор -бæл ба- фæрс -ун - ка кæмæн æма цæй
foundation SUPER PREF ask INF who who.DAT and/but/for/that what.GEN

тухxæй **бафеда** ?
тухxæй ба- фед -а
for,because.of/about PREF pay SUBJ.3SG

paragraph 2.

2.1. **Е** **хъæбæр** **раст** **фарст** **æй** .
е хъæбæр раст фарст æй
3SG/POSS.3SG very/strong,sturdy truth/straight ask.PART.PST/question be.PRS.3SG

2.2. **Уæлдайдæр** **нуртæккæ** , **нæуæг** **анзи**
уæлдай -дæр нур тæккæ нæуæг анз -и
additional/particular COMPAR/FOC now exactly new year GEN/INESS
райдайæни , **коммуналон** **лæггæдтæ** 100 **проценти**
ра- йдай -æн -и коммунал -он лæггæд -т -æ процент -и
PREF begin NMLZ GEN/INESS communal ADJ service PL NOM percent GEN/INESS
федун **ку** **гъæудзæнæй** , **уæд** .
фед -ун ку гъæу -дзæнæй уæд
pay INF when/if need/be.necessary FUT.3SG then/be.IMP.3SG

2.3. **Кæд** **цæфæй** **нæ** **мæлис** , **уæд**
кæд цæф -æй нæ мæл -ис уæд
when/if wound/blow ABL NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL die PRS.2SG then/be.IMP.3SG
дин **рæхуст** !
дин рæхуст
2SG.ENCL.DAT sting.PART.PST/prick

2.4. **Айразмæ** **дæр** **беретæн** **фатербæл** , **газ** , **дон** ,
Айразмæ дæр бер -ет -æн фатер -бæл газ дон
FOC many PL.PRN DAT apartment SUPER gas water,river
электрон **тухæбæл** **федун** **æнæбæрцæ**
электрон тух -æбæл фед -ун æнæ- бæрцæ
electron,electronic, electric strength,power/energy,power SUPER pay INF/PRS.1SG without amount
берæбæл **ислæууидæ** , **бийнонти** **бюджет** **ке**
берæ -бæл ис- лæуу -идæ бийнонт -и бюджет ке
many SUPER PREF stand OPT.3SG family GEN/INESS budget who,what.GEN/that
хонунцæ , **уомæн** **æ** **фулдæр** **æмбес** **хатгай** .
хон -унцæ уомæн æ фулдæр æмбес хатгай
name/invite PRS.3PL he,she.DAT POSS.3SG/3SG.ENCL.GEN more half/in.half sometimes

2.5. **Нур** **бустæги** **унгæг** **æма**
нур бустæги унгæг æма
now entirely tightness/oppression/difficulty and/but/for/that
тухст **уавæри**
тухст уавæр -и
go.through/worry.PART.PST/concerned SUBJition/position,essence,situation GEN/INESS

бахаудзæнæнцæ хумæтæг адæмæн сæ фулдæр .
ба- хау -дзæнæнцæ хумæтæг адæм -æн сæ фулдæр
PREF fall FUT.3PL simple,naïve people DAT POSS.3PL/3PL.ENCL.GEN more

paragraph 3.

3.1. **Тæккæ дессагдæр ба е æй** , **æма**
тæккæ дессаг -дæр ба е æй æма
exactly wonder COMPAR/FOC CONTR 3SG/POSS.3SG be.PRS.3SG and/but/for/that

цийфæнди ку федай , **уæддæр лæггæдти**
цийфæнди ку фед -ай уæддæр лæггæд -т -и
anyone/indifferent when/if pay SUBJ.2SG nevertheless service PL GEN/INESS

гъæдæ ба хуæздæр нæ
гъæд -æ ба хуæз -дæр нæ
forest/log/tree/handle/quality NOM CONTR good COMPAR/FOC NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL

кæнуй цауддæрæй уæлдай .
кæн -уй цауд -дæр -æй уæлдай
do PRS.3SG bad,low.quality COMPAR/FOC ABL additional/particular

3.2. **Зæгъæн** , **берæ хæдзæртти уæхæн лæмæгъ рохс**
зæгъ -æн берæ хæдзæр -тт -и уæхæн лæмæгъ рохс
say PRS.1PL/SUBJ.1PL/INF2/NMLZ many house PL GEN/INESS such weak,pliant light

фæуўй , **æма**
фæ- у -уй æма
PREF be PRS.3SG and/but/for/that

си киунугæ туххæй
си киунуг туххæй
3SG.ENCL.INESS/3PL.ENCL.INESS/3SG.ENCL.ABL/3PL.ENCL.ABL book for,because.of/about

бакæсдзæнæ .
ба- кæс -дзæнæ
PREF look/read/seem FUT.2SG

3.3. **Уазалгæнæнтæ** , **телевизортæ** , **иннæ электрон**
уазал -гæн -æн -т -æ телевизор -т -æ инн -æ электрон
cold do.PRS NMLZ PL NOM tv.set PL NOM other NOM electron,electronic, electric

прибортæ фехæлунцæ ,
прибор -т -æ фе- хæл -унцæ
device PL NOM PREF untie,unpack/become.disappointed/be.destroyed,explode/worsen PRS.3PL

нæуæгæй сæбæл цалцæггæнæггаг федун
нæуæг -æй сæбæл цалцæг -гæн -æгг -аг фед -ун
new ABL 3PL.ENCL.SUPER repair,renovation do.PRS PART.PRS SUF pay INF

багъæуй .
ба- гъæу -й
PREF need/be.necessary PRS.3SG

paragraph 4.

4.1. **Кенæ ба иннæ хабар .**
кенæ ба инн -æ хабар
or CONTR other NOM event,affair

4.2. **Мæнæ ци уазалтæ ралæудтæй , етæ**
мæнæ ци уазал -т -æ ра- лæудт -æй етæ
there,that.is what cold PL NOM PREF stand PST.INTR.3SG they,those
ирдæй равдистонцæ , ке
ирд -æй ра- вдист -онцæ ке
find.PART.PST/bright ABL PREF demonstrate,show PST.TR.3PL who,what.GEN/that
туххæй дзорæн , еци æгудзæг
туххæй дзор -æн еци æгудзæг
for,because.of/about speak PRS.1PL/SUBJ.1PL/INF2/NMLZ that sloven/anxiety
хабæрттæ .
хабæр -т -æ
event,affair PL NOM

4.3. **Дзæуæгигъæуи сæдæгай , мингай цæргутæ**
Дзæуæгигъæу -и сæд -æгай мин -гай цæр -гу -т -æ
Vladikavkaz GEN/INESS hundred DISTR thousand DISTR live PART.PRS PL NOM
гъаст кæнунцæ , ехæнæй басудан , нæ
гъаст кæн -унцæ ехæн -æй ба- суд -ан нæ
complaint do PRS.3PL cold,shiver ABL PREF freeze PST.1PL NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL
фатерти батарейтæ сæхе дæр
фатер -т -и батарей -т -æ сæхе дæр
apartment PL GEN/INESS battery PL NOM 3PL.REFL.GEN/POSS.REFL.3PL FOC
нæ гъар кæнунцæ , зæгъгæ .
нæ гъар кæн -унцæ зæгъ -гæ
NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL warmth do PRS.3PL say CONV

4.4. **Изолмæ ’ йбæл ци дзорæн -**
изол -мæ йбæл ци дзор -æн -
distant ALL 3SG.ENCL.SUPER what speak PRS.1PL/SUBJ.1PL/INF2/NMLZ
нæ газзетмæ æрбадзурдтонцæ
нæ газзет -мæ æрба- дзурд -т -онцæ
NEG/1PL.ENCL.GEN/POSS.1PL newspaper ALL PREF speak TR PST.TR.3PL
Дзæуæгигъæуи Владивказская **гъæунги , 21 хæдзари**
Дзæуæгигъæу -и гъæунг -и хæдзар -и
Vladikavkaz GEN/INESS street GEN/INESS house GEN/INESS
цæргутæ - къæрæзгити æвгитæ
цæр -гу -т -æ - къæрæзг -ит -и æвг -ит -æ
live PART.PRS PL NOM window PL GEN/INESS glass/bottle PL NOM

ниссалдæнцæ , уазал сæбæл æ
нис- салд -æнцæ уазал сæбæл æ
PREF chill,freeze PST.INTR.3PL cold 3PL.ENCL.SUPER POSS.3SG/3SG.ENCL.GEN
нивæфтудтæ исаразта .
нив- æфтуд -тæ ис- аразт -а
PREF be.added/separate/reach PST.2SG PREF produce PST.TR.3SG

4.5. **Фатери æнæ гъар уæледарæс хъæбæр зин бадæн**
фатер -и æнæ гъар уæледарæс хъæбæр зин бад -æн
apartment GEN/INESS without warmth clothes very/strong,sturdy difficult sit NMLZ
æй .
æй
be.PRS.3SG

4.6. **Уоми ба сувæллæнттæ дæр куд нæййес , каргун**
уоми ба сувæллæн -тт -æ дæр куд нæ- ййес кар -гун
there/he,she.INESS CONTR child PL NOM FOC how/specifically NEG EXT age ADJ
хестæртæ , сæйгитæ ...
хестæр -т -æ сæй -г -ит -æ
elder PL NOM be.ill CONV PL NOM

paragraph 5.

5.1. **Æма уæхæн хæдзæрттæ Дзæуæгигъæуи , уæдта**
æма уæхæн хæдзæр -тт -æ Дзæуæгигъæу -и уæдта
and/but/for/that such house PL NOM Vladikavkaz GEN/INESS after/besides
иннæ горæттæ æма гъæути - хæрхæ .
инн -æ горæт -т -æ æма гъæу -т -и - хæрх -æ
other NOM city PL NOM and/but/for/that village PL GEN/INESS mass,heap/abundance NOM

5.2. **Барæ-æнæбари æфтаунцæ**
бар -æ - æнæ- бар -и æфта -унцæ
right,will NOM without right,will GEN/INESS add/separate,take.out PRS.3PL
электрон плиткитæ æма бабæй дин
электрон плитк -ит -æ æма бабæй дин
electron,electronic, electric tile PL NOM and/but/for/that again/but 2SG.ENCL.DAT
е дæр уæлдай хæрзтæ .
е дæр уæлдай хæрз -т -æ
3SG/POSS.3SG FOC additional/particular expenditure PL NOM

5.3. **Уæд ма адæм , æцæгæйдæр ,**
уæд ма адæм æцæг -æй -дæр
then/be.IMP.3SG NEG/also/and/but/for/that people truth ABL COMPAR/FOC
сæ кунауæггаг къапеккитæ кæмæн æма цæбæл
сæ къапекк -ит -æ кæмæн æма цæбæл
POSS.3PL/3PL.ENCL.GEN kopeck PL NOM who.DAT and/but/for/that what.SUPER

федунцæ еу мæйæй иннемæ ?
фед -унцæ еу мæй -æй инне -мæ
pay PRS.3PL ITER/one month/moon ABL other ALL

paragraph 6.

6.1. **Уотæ нæмæ кæсуй** , **æма коммуналон реформæ**
уотæ нæмæ кæс -уй æма коммунал -он реформ -æ
so 1PL.ENCL.ALL look/read/seem PRS.3SG and/but/for/that communal ADJ reform NOM
ка рагъæр кодта , **уони фулдæр адæми**
ка ра- гъæр код -т -а уони фулдæр адæм -и
who PREF scream,sound do TR PST.TR.3SG they.GEN/POSS.3PL more people GEN/INESS
- косæг , **хумæтæг дзиллити мæтæ**
- кос -æг хумæтæг дзилл -ит -и мæт -æ
work PART.PRS simple,naïve humanity,people,mass PL GEN/INESS concern NOM
æппундæр нæййес , **æндæр нисантæ**
æппун -дæр нæ- ййес æндæр нисан -т -æ
absolutely,totally COMPAR/FOC NEG EXT other label,aim/meaning,feature PL NOM
æма ихæстæ лæууй , **æвæдзи** , **сæ**
æма ихæс -т -æ лæу -уй æвæдзи сæ
and/but/for/that duty,task,debt PL NOM stand PRS.3SG obvious POSS.3PL/3PL.ENCL.GEN
размæ .
раз -мæ
in.front.of/next.to ALL